

Regeling van de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, nr. WJZ/96723256 tot wijziging van de Omgevingsregeling in verband met het aanwijzen van de Gedragscode soortenbescherming Unie van Waterschappen

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

Gelet op artikelen 5.1, tweede lid, en 5.2, derde lid, van de Omgevingswet, in samenhang met de artikelen 11.45, 11.53 en 11.59 van het Besluit activiteiten leefomgeving;

Besluit:

Artikel I

De Omgevingsregeling wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 4.23a wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 4.23a (aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten vogelrichtlijn: gedragscodes)

1. Als gevallen waarin het verbod om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten niet geldt als bedoeld in artikel 11.45 van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden aangewezen de flora- en fauna-activiteiten, bedoeld in de artikelen 11.37, eerste lid, of 11.39, eerste lid, van dat besluit, die worden beschreven in een in het tweede lid aangewezen gedragscode en die betrekking hebben op de vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn die vallen onder de reikwijdte van de gedragscode.

2. Als gedragscodes als bedoeld in artikel 11.45, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden de in tabel 4.23a bedoelde gedragscodes aangewezen voor de daarbij aangegeven periode.

Tabel 4.23a Gedragscodes vogelrichtlijn

Gedragscode	Periode	Uitgezonderde verbodsbepaling
Gedragscode soortenbescherming Aedes	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.37, eerste lid, onder b en d
Gedragscode soortenbescherming Havenbedrijven	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.37, eerste lid, onder b en d
Gedragscode soortenbescherming ProRail	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.37, eerste lid, onder b en d
Gedragscode soortenbescherming Provinciale Infrastructuur	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.37, eerste lid, onder b en d
Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.37, eerste lid, onder b en d
<u>Gedragscode soortenbescherming Unie van Waterschappen</u>	<u>1 april 2025 tot en met 31 maart 2030</u>	<u>Artikel 11.37, eerste lid, onder b en d</u>

Gedragscode soortenbescherming VEWIN	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.37, eerste lid, onder b en d
--------------------------------------	--	---

B

Artikel 4.26a wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 4.26a (aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten habitatrichtlijn: gedragscodes)

1. Als gevallen waarin het verbod om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten niet geldt als bedoeld in artikel 11.53 van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden aangewezen de flora- en fauna-activiteiten, bedoeld in de artikelen 11.46, eerste lid, of 11.47, eerste lid, aanhef en onder b, van dat besluit, die worden beschreven in een in het tweede lid aangewezen gedragscode en die betrekking hebben op in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn, die vallen onder de reikwijdte van de gedragscode.
2. Als gedragscodes als bedoeld in artikel 11.53, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden de in tabel 4.26a bedoelde gedragscodes aangewezen voor de daarbij aangegeven periode.

Gedragscodes habitatrichtlijnTabel 4.

Gedragscode	Periode	Uitgezonderde verbodsbepaling
Gedragscode soortenbescherming Aedes	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikelen 11.46, eerste lid, onder b, d en e
Gedragscode soortenbescherming Havenbedrijven	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikelen 11.46, eerste lid, onder b, d en e
Gedragscode soortenbescherming ProRail	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikelen 11.46, eerste lid, onder b, d en e
Gedragscode soortenbescherming Provinciale Infrastructuur	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikelen 11.46, eerste lid, onder b, d en e
Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikelen 11.46, eerste lid, onder b, d en e
<u>Gedragscode soortenbescherming Unie van Waterschappen</u>	<u>1 april 2025 tot en met 31 maart 2030</u>	<u>Artikelen 11.46, eerste lid, onder b, d en e</u>
Gedragscode soortenbescherming VEWIN	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikelen 11.46, eerste lid, onder b, d en e

C

Artikel 4.31a wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 4.31a (aanwijzing vergunningvrije gevallen andere beschermde soorten: gedragscodes)

1. Als gevallen waarin het verbod om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten niet geldt als bedoeld in artikel 11.59 van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden aangewezen de flora- en fauna-activiteiten,

bedoeld in artikel 11.54 van dat besluit, die worden beschreven in een in het tweede lid aangewezen gedragscode en die betrekking hebben op in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A, bij dat besluit, en de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B, bij dat besluit, die vallen onder de reikwijdte van de gedragscode.

2. Als gedragscodes als bedoeld in artikel 11.59, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, worden de in tabel 4.31a bedoelde gedragscodes aangewezen voor de daarbij aangegeven periode.

Tabel 4.31a Gedragscodes andere beschermde soorten Tabel 4.

Gedragscode	Periode	Uitgezonderde verbodsbepaling
Gedragscode soortenbescherming Aedes	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c
Gedragscode soortenbescherming Havenbedrijven	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c
Gedragscode soortenbescherming ProRail	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c
Gedragscode soortenbescherming Provinciale Infrastructuur	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c
Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c
<u>Gedragscode soortenbescherming Unie van Waterschappen</u>	<u>1 april 2025 tot en met 31 maart 2030</u>	<u>Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c</u>
Gedragscode soortenbescherming VEWIN	1 januari 2025 tot en met 31 december 2029	Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c

D

Bijlage II wordt op aangewezen wijze gewijzigd:

Bijlage II bij artikel 1.4 van deze regeling (uitgaven en verwijzingen)

Checklist Veilig onderhoud	Checklist veilig onderhoud op en aan gebouwen	2012	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (www.rijksoverheid.nl)	Hoofdstuk 4 Bbl
CIW beoordelingssystem atiek warmtelozingen	CIW beoordelingssystem atiek warmtelozingen	2004	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (www.helpdeskwater.nl)	Hoofdstuk 7 van deze regeling
CUR/PBV-Aanbeveling 51	CUR/PBV-Aanbeveling 51: Milieutechnische criteria voor bedrijfsriolering	Augustus 1997	Stichting CUR (www.sikb.nl)	Hoofdstuk 4 Bal
CUR/PBV-Aanbeveling 65	CUR/PBV-Aanbeveling 65:	2005	Stichting CUR (https://www.cur-	Hoofdstuk 4 Bal

	Ontwerp, aanleg en herstel van vloeistofdichte voorzieningen van beton		aanbevelingen.nl)	
Gedragscode soortenbescherming Aedes	Gedragscode voor woningbouwcorporaties – Onderhouden en renoveren in het kader van het verduurzamen van woningen	2025	Rijksdienst voor ondernemend Nederland www.rvo.nl	Hoofdstuk 4 van deze regeling
Gedragscode soortenbescherming Havenbedrijven	Gedragscode voor Havenbedrijven	2025	Rijksdienst voor ondernemend Nederland www.rvo.nl	Hoofdstuk 4 van deze regeling
Gedragscode soortenbescherming ProRail	Gedragscode Omgevingswet flora & fauna	2025	Rijksdienst voor ondernemend Nederland www.rvo.nl	Hoofdstuk 4 van deze regeling
Gedragscode soortenbescherming Provinciale infrastructuur	Gedragscode soortenbescherming Provinciale infrastructuur	2025	Rijksdienst voor ondernemend Nederland www.rvo.nl	Hoofdstuk 4 van deze regeling
Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat	Gedragscode soortenbescherming Rijkswaterstaat	2025	Rijksdienst voor ondernemend Nederland www.rvo.nl	Hoofdstuk 4 van deze regeling
Gedragscode soortenbescherming Vewin	Gedragscode Omgevingswet (onderdeel flora- en fauna-activiteiten) voor drinkwaterbedrijven	2025	Rijksdienst voor ondernemend Nederland www.rvo.nl	Hoofdstuk 4 van deze regeling
<u>Gedragscode soortenbescherming Unie van Waterschappen</u>	<u>Gedragscode Unie van Waterschappen</u>	<u>2025</u>	<u>Rijksdienst voor ondernemend Nederland</u> <u>www.rvo.nl</u>	<u>Hoofdstuk 4 van deze regeling</u>
Gedragscode soortenbescherming TenneT	Gedragscode houtopstanden en houthakbeheer	2025	Rijksdienst voor ondernemend Nederland www.rvo.nl	Hoofdstuk 4 van deze regeling

Artikel II

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 april 2025.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage,

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

TOELICHTING

I Algemeen

1. Inleiding

Deze wijzigingsregeling strekt tot het aanwijzen van de Gedragscode soortenbescherming Unie van Waterschappen (hierna: gedragscode Unie van Waterschappen) in de Omgevingsregeling. De aanwijzing van een gedragscode soortenbescherming voorziet voor specifieke activiteiten in een vrijstelling op het verbod om zonder omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten te verrichten die als vergunningplicht zijn aangewezen in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). De gedragscode wordt per 1 april 2025 aangewezen voor een periode van 5 jaar, tot en met 31 maart 2030.

Het aanwijzen van gedragscodes in de Omgevingsregeling (Or) is een bevoegdheid van de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (hierna: minister) op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).¹ Gelet op de portefeuillevverdeling in het kabinet-Schoof, wordt deze bevoegdheid thans uitgeoefend door de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (hierna: staatssecretaris).

In deze toelichting wordt eerst ingegaan op het instrument gedragscode (paragraaf 2), de achtergrond en het doel van de regeling (paragraaf 3) en het juridisch kader voor de aanwijzing van gedragscodes soortenbescherming (paragraaf 4). Vervolgens worden de eisen uit de beleidsregel aanwijzing gedragscode soortenbescherming (paragraaf 5) en de rol van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voorafgaand aan de aanwijzing toegelicht (paragraaf 6). Daarna wordt een kort overzicht gegeven van de inhoud van de gedragscode Unie van Waterschappen (paragraaf 7) en de uitkomsten van de consultatie (paragraaf 8). Tot slot is een artikelsgewijze toelichting opgenomen.

2. Instrument gedragscode

Het instrument gedragscode en de bevoegdheid tot het aanwijzen van een gedragscode soortenbescherming zijn geregeld in de artikelen 11.45, 11.53 en 11.59 van het Bal.

Voor activiteiten die mogelijk nadelige gevolgen hebben voor beschermde soorten en hun leefgebied, is een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit verplicht in de gevallen die in het Bal worden aangewezen.² De verplichting van een omgevingsvergunning geldt niet voor flora- en fauna-activiteiten die overeenkomstig een bij ministeriële regeling aangewezen gedragscode worden uitgevoerd.

De uitzonderingen voor overeenkomstig een aangewezen gedragscode verrichte activiteiten en het vellen van houtopstanden kan relevant zijn voor de volgende handelingen:

- handelingen ten aanzien van in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn³ die worden genoemd in de artikelen 11.37 en 11.39 van het Bal;

¹ Artikelen 11.45, 11.59 en 11.131, eerste lid, onder d, Bal.

² Artikel 5.2, tweede lid, onder g, Omgevingswet en artikelen 11.37, 11.46 en 11.54 Bal.

³ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010 L20). Deze richtlijn is een codificatie van richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG 1979, L 103), zoals deze na diverse wijzigingen was komen te luiden.

- handelingen ten aanzien van soorten als bedoeld in bijlage IV, onder a, bij de Habitatrichtlijn⁴, bijlage II bij het Verdrag van Bern⁵ of bijlage I of II bij het Verdrag van Bonn⁶ die worden genoemd in 11.46 van het Bal;
- handelingen ten aanzien van soorten als bedoeld in bijlage IX, onder A en onder B van het besluit die worden genoemd in artikel 11.54 van het Bal; en
- het vellen van een houtopstand als bedoeld in de artikelen 11.126 en 11.129 van het Bal.

Bij een gedragscode soortenbescherming gaat het om flora- en fauna-activiteiten die vaak voorkomen of voorspelbaar zijn, zoals bijvoorbeeld groenonderhoud binnen een gemeente, de werkzaamheden van waterschappen of spoor- of wegonderhoud. De voorwaarden en de maatregelen in de gedragscode soortenbescherming verzekeren dat zorgvuldig wordt omgegaan met de relevante natuurwaarden. Als aantoonbaar conform die voorwaarden en maatregelen wordt gewerkt, geldt de vrijstelling van het Bal en hoeft niet iedere keer apart een omgevingsvergunning te worden aangevraagd.

3. Achtergrond en doel van de regeling

De regels van de Wet natuurbescherming (Wnb) en de daarop gebaseerde uitvoeringsregelgeving zijn per 1 januari 2024 omgezet naar het stelsel van de Omgevingswet. Dit geldt ook voor het instrument gedragscodes.

In het Bal heeft de aan de gedragscode verbonden vrijstelling van de vergunningplicht de vorm gekregen van een aanwijzing van vergunningvrije gevallen, te weten de aanwijzing van activiteiten waarvoor geen omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit hoeft te worden aangevraagd, in casu activiteiten die worden verricht overeenkomstig een bij ministeriële regeling aangewezen gedragscode.

Het instrument gedragscode als zodanig is in de stelselwijziging beleidsneutraal omgezet. Dit betekent dat er inhoudelijk geen regels zijn veranderd aan het instrument gedragscode. Wat wel is veranderd, is dat de figuur van 'goedkeuring' van de gedragscode, een individuele beschikking waartegen beroep bij de bestuursrechter open stond, de vorm krijgt van een 'aanwijzing' van de gedragscode in de Omgevingsregeling en dus integraal onderdeel uitmaakt van algemeen verbindende voorschriften.

In september 2024 is de Beleidsregel aanwijzing gedragscodes soortenbescherming en houtopstanden (hierna: beleidsregel) vastgesteld.⁷ De beleidsregel is een invulling van de bevoegdheid van de minister voor het aanwijzen van gedragscodes in de Omgevingsregeling op grond van het Bal.⁸ Deze beleidsregel stelt de kaders die bepalend zijn voor de gevallen waarin de minister zijn bevoegdheid zal gebruiken en over zal gaan tot aanwijzing van gedragscodes soortenbescherming en houtopstanden (zie paragraaf 5).

Per 1 januari 2025 zijn er zeven gedragscodes aangewezen die voldoen aan de nieuwe gestelde eisen. Met deze wijziging van de Omgevingsregeling wordt de gedragscode Unie van Waterschappen aangewezen per 1 april 2025.

⁴ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG 1992, L 206).

⁵ Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijke leefomgeving, Bern, 19 september 1979 (Trb. 1979, 175).

⁶ Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, Bonn 23 juni 1979 (Trb. 1980, 145 en Trb. 1981, 6).

⁷ *Strct. 2024, 29932*.

⁸ Artikelen 11.45, 11.53, 11.59 en 11.131, eerste lid, onder d, Bal.

4. Juridisch kader aanwijzing gedragscode soortenbescherming

4.1 Inleiding

Voor activiteiten die mogelijk nadelige gevolgen hebben voor beschermde soorten en hun leefgebied, is een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit verplicht.⁹ Een uitzondering op deze vergunningplicht zijn flora- en fauna-activiteiten waarbij wordt gewerkt overeenkomstig een bij ministeriële regeling aangewezen gedragscode.¹⁰

In deze paragraaf zal worden toegelicht voor welke vergunningplichtige activiteiten een vrijstelling kan gelden door middel van een aangewezen gedragscode en aan welke inhoudelijke criteria een gedragscode moet voldoen.

4.2 Algemene verboden ter bescherming van dieren of planten en toegestane afwijkingen van de verbodsbepalingen in de Omgevingswet

Vergunningplichtige activiteiten zijn aangewezen in de artikelen 11.37 tot en met 11.40 ten aanzien van beschermde soorten op grond van de Vogelrichtlijn, 11.46 tot en met 11.48 voor beschermde soorten op grond van de Habitatrichtlijn, en artikel 11.54 van het Bal voor andere beschermde soorten. Het gaat dan onder meer om handelingen zoals het opzettelijk doden of vangen van vogels en soorten, het beschadigen van nesten, vaste voortplantings-, rust- of groeiplaatsen van beschermde dieren en planten.

Deze handelingen zijn in beginsel verboden op grond van de artikelen 5, 6 en 8, van de Vogelrichtlijn en artikelen 12, eerste lid, 13, eerste lid, aanhef en onder a en b, en artikel 15 van de Habitatrichtlijn.

De artikelen 9 van de Vogelrichtlijn en 16 van de Habitatrichtlijn bieden het kader voor afwijkingen van de verbodsbepalingen. Dit kader is opgenomen in de artikelen 8.74j en verder, van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Door middel van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit kunnen afwijkingen alsnog worden toegestaan.

In het Bal zijn vervolgens een aantal uitzonderingen gemaakt op de omgevingsvergunningplicht voor flora- en fauna-activiteiten, door de aanwijzing van vergunningvrije activiteiten die voldoen aan in het Bal gestelde kaders. Dat is onder andere gebeurd voor flora- en fauna-activiteiten die worden verricht overeenkomstig een bij ministeriële regeling aangewezen gedragscode.¹¹

4.3 Inhoudelijke criteria voor aanwijzing van een gedragscode soortenbescherming

Een gedragscode soortenbescherming moet aan een aantal inhoudelijke criteria voldoen, voordat deze kan worden aangewezen. Deze criteria vloeien voor een belangrijk deel direct voort uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn.

De voorwaarden van artikel 9 van de Vogelrichtlijn en artikel 16 van de Habitatrichtlijn zijn het inhoudelijke toetsingskader voor de aanwijzing van een gedragscode. Deze artikelen bieden rechtvaardigingsgronden voor afwijking van de verboden handelingen.

Voor de aanwijzing van de vergunningvrije gevallen, zoals een gedragscode, bevat het Bal een inhoudelijk beoordelingskader voor de afwijking van de op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in beginsel verboden handelingen, waaronder

⁹ Artikel 5.1, tweede lid, onder g, Ow en artikelen 11.37, 11.46 en 11.54 Bal.

¹⁰ Artikel 5.2, derde lid, onder b, Ow.

¹¹ Artikel 5.2, derde lid, onder b, Ow.

de eisen die bij de richtlijnen worden gesteld. Het Bal verwijst voor deze eisen naar het Bkl, die daar zijn uitgeschreven.¹²

De op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn voor afwijkingen van de verboden te stellen eisen zijn de volgende:

Ten eerste mag er geen andere bevredigende oplossing voor de activiteit bestaan.¹³ Dit betekent dat de handeling redelijkerwijs noodzakelijk is dat er geen minder schadelijke alternatieven zijn. Dat betekent ook dat voor de beschermde soort een oplossing moet worden gekozen waarmee de beste bescherming wordt verzekerd.

Ten tweede moet er sprake zijn van één in de richtlijnen genoemde rechtvaardigingsgronden voor afwijking. Handelingen kunnen in een gedragscode worden opgenomen wanneer deze vallen binnen één van de limitatief genoemde rechtvaardigingsgronden.¹⁴ In de praktijk wordt voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn, een beroep gedaan op het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.¹⁵ Voor de soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn zijn de rechtvaardigingsgronden iets ruimer¹⁶, en wordt in de praktijk regelmatig beroep gedaan op het belang van de bescherming van wilde flora en fauna.¹⁷ Bij de andere beschermde soorten wordt het belang in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten vaak aangehaald.

Ten derde mag de activiteit niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betrokken soort in het geval van vogels. Bij beschermde soorten op grond van de Habitatrichtlijn geldt dat de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Volgens de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU moet de staat van instandhouding van de betrokken populatie en het effect van de activiteit worden beoordeeld op zowel lokaal niveau, als op het niveau van het grondgebied van de lidstaat.¹⁸ Wanneer er meerdere biogeografische regio's worden afgebakend, moet de staat van instandhouding op dat niveau worden beoordeeld. Tenslotte zal, indien het natuurlijke verspreidingsgebied van de beschermde soort dit vereist, en voor zover dit mogelijk is, het op grensoverschrijdend niveau moeten worden beoordeeld.¹⁹

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud (zie paragraaf 4) geldt het volgende. Bestendig beheer en onderhoud betreft regelmatig terugkerend beheer of onderhoud, zonder dat dit beheer of onderhoud in de weg staat aan de vestiging en het behoud van individuen van beschermde soorten op locaties waar het beheer of onderhoud plaatsvindt. De activiteiten zijn gericht op het handhaven van de bestaande functionaliteit van het leefgebied of de bestaande situatie met inbegrip van de aanwezige beschermde soorten. Bij deze activiteiten worden daarom geen verbodsbepalingen overtreden. Daarom is er geen negatief effect op de staat van instandhouding op lokaal niveau als op

¹² Vergelijk artikel 11.45, tweede lid, onder a, 11.53, tweede lid, onder a, en 11.59, tweede lid, onder a, Bal.

¹³ Zie artikelen 8.74j, 8.74k en 8.74l, eerste lid, onder a, Bkl.

¹⁴ Zie artikelen 8.74j, 8.74k en 8.74l, eerste lid, onder b, Bkl.

¹⁵ Artikel 8.74j, eerste lid, onder b, onder 1°, Bkl.

¹⁶ Artikel 8.74k, eerste lid, onder b, Bkl.

¹⁷ Artikel 8.74k, eerste lid, onder b, onder 1°, Bkl.

¹⁸ Zaak C-674/17, *Tapiola*, ECLI:EU:C:2019:851, r.o. 59.

¹⁹ Richtsnoeren inzake de strikte bescherming van diersoorten van communautair belang uit hoofde van de habitatrichtlijn, par. 3-64.

landelijke niveau.

Bij activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting is dit wel het geval. Dit zijn activiteiten, die een verandering van de fysieke inrichting van een bepaalde locatie tot gevolg hebben, als gevolg waarvan de functionaliteit van het leefgebied van een beschermde soort wezenlijk wordt aangetast of permanent verdwijnt op de betreffende locatie. Het bevat ook beheer- en onderhoudsactiviteiten, die niet op reguliere schaal of wijze met een regelmatige frequentie plaatsvinden. Hierbij worden wel verbodsbepalingen overtreden. Daarom zijn deze activiteiten maar voor een beperkt aantal soorten mogelijk, waarbij de staat van instandhouding in kaart wordt gebracht.

Dit betekent dat er hoge eisen worden gesteld aan de onderbouwing van de gedragscode en aanwijzing in de Omgevingsregeling. Deze onderbouwing wordt vastgelegd in een adviesdocument dat wordt opgesteld door de RVO (paragraaf 6).

4.4 Gedragscode soortenbescherming voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkeling of inrichting

Een gedragscode soortenbescherming bevat activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud, dan wel ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.²⁰ De categorisering van de gedragscode heeft gevolgen voor de reikwijdte van de in de gedragscode op te nemen beschermde soorten.

Voor activiteiten in het kader van 'ruimtelijke ontwikkeling of inrichting' kan maar voor een beperkt aantal beschermde soorten een vrijstelling van de omgevingsvergunningplicht door middel van een aangewezen gedragscode worden verleend. Activiteiten in het kader van 'ruimtelijke ontwikkeling of inrichting' zijn activiteiten die een verandering van de fysieke inrichting van een bepaalde locatie tot gevolg hebben, en die als gevolg daarvan de functionaliteit van het leefgebied van een beschermde soort wezenlijk wordt aangetast of permanent verdwijnt op de betreffende locatie, dan wel beheer- en onderhoudsactiviteiten die niet op reguliere schaal of wijze met een regelmatige frequentie plaatsvinden.

Voor 'bestendig beheer en onderhoud' is de categorie beschermde soorten ruimer. Bij activiteiten in het kader van 'bestendig beheer en onderhoud' is sprake van regelmatig terugkerend beheer of onderhoud, zonder dat dit beheer of onderhoud in de weg heeft gestaan aan de vestiging en het behoud van individuen van beschermde soorten op locaties waar het beheer of onderhoud plaatsvindt.

Een initiatiefnemer geeft bij het opstellen van de gedragscode aan voor welke beschermde soorten de vrijstelling van de omgevingsvergunningplicht middels een aangewezen gedragscode wenst te gelden. Per beschermde soort wordt vervolgens in de gedragscode een bijpassende maatregel opgenomen voor de activiteit.

In de beleidsregel zijn lijsten van werkzaamheden opgenomen die in ieder geval worden begrepen als activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud, dan wel ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Daarnaast bevat de beleidsregel een lijst van soorten waarvoor een gedragscode in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling of inrichting in ieder geval kan worden aangewezen.²¹

²⁰ Vergelijk artikel 11.45, eerste lid, onder b, 11.53, eerste lid, onder b, en 11.59, eerste lid, onder b, Bal.

²¹ Zie bijlage I, II en III van de beleidsregel.

5. Aanwijzing door de minister op basis van beleidsregel gedragscode soortenbescherming en houtopstanden

De beleidsregel stelt kaders die bepalend zijn voor de gevallen waarin de minister de bevoegdheid zal gebruiken, en over zal gaan tot aanwijzing van de gedragscode. De beleidsregel bevat nadere regels voor participatie (5.1), evaluatie (5.2) en het opnemen van voorwaarden die aan een ecologisch deskundige moeten worden gesteld in de gedragscode (5.3), alvorens te worden aangewezen. De in de onderhavige regeling aangewezen gedragscode is getoetst aan het beleidskader.

5.1 Participatie

Het betrekken van direct belanghebbenden bij het opstellen van een gedragscode en het verwerken van hun suggesties verhoogt de kwaliteit van de gedragscode en leidt tot meer draagvlak.

Voor gedragscodes geldt, net als de meeste besluiten en maatregelen die zijn goedgekeurd onder de Wnb, dat deze na de inwerkingtreding van de Omgevingswet en het vervallen van de Wet natuurbescherming, hun gelding onder de Omgevingswet blijven houden.²²

Voor de goedkeuring van gedragscodes onder de Wnb is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (u.o.v.) van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gevolgd. Het ontwerpbesluit is vervolgens gepubliceerd in de Staatscourant en heeft zes weken ter inzage gelegen. Deze zienswijzen hebben al dan niet geleid tot aanpassingen in de gedragscode, waarbij dit ook uitdrukkelijk is vermeld. Bij de totstandkoming van deze gedragscodes heeft al participatie plaatsgevonden.

Voor gedragscodes die inhoudelijk zijn gewijzigd, geldt het volgende. Voor codes waarbij een initiatiefnemer bij de omzetting naar de Omgevingsregeling de wens heeft gehad om één of meer activiteiten, maatregelen of soorten op te nemen, is actief geconsulteerd om te voldoen aan de participatieplicht. Bij deze codes gaat het om nieuwe inhoud. Daarom volstaat voor de aanwijzing van deze codes de u.o.v. van afdeling 3.4 van de Awb niet. Voor een aanwijzing van deze gedragscode moet een verslag worden aangeleverd waaruit blijkt dat de sector en de betreffende soortenorganisaties geconsulteerd zijn voor de gedragscode en op welke wijze de adviezen en opmerkingen zijn verwerkt. Bij deze wijzigingsregeling is dit voor de gedragscode Unie van Waterschappen van toepassing.

5.2 Betrokkenheid ecologisch deskundige bij activiteiten

Om te verzekeren dat de activiteiten zorgvuldig worden verricht wordt in de gedragscode de voorwaarde gesteld dat de activiteiten worden begeleid door een ecologisch deskundige.²³

Onder begeleiding wordt verstaan dat een ecologische deskundige voorafgaand onderzoek doet op de projectlocatie naar de aanwezige soorten in het werkgebied, naar de functie van de locatie voor die soorten en adviseert of de gedragscode toepasbaar is of een vergunning moet worden aangevraagd.

Indien een gedragscode van toepassing is stelt de ecologisch deskundige een ecologisch werkprotocol op met de te nemen maatregelen die uit de gedragscode komen, begeleidt de werkzaamheden, voert indien nodig bijbehorende maatregelen uit en doet indien nodig ook achteraf een controle of deze goed zijn uitgevoerd.

²² Artikel IV, eerste lid, Aanvullingsbesluit natuur Omgevingswet.

²³ Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten (rvo.nl)

Een gedragscode wordt daarom alleen aangewezen als hierbij de betrokkenheid van een ecologisch deskundige is vastgelegd bij het verrichten van de activiteiten.

5.3 Evaluatie van de gedragscode voor hernieuwde aanwijzing

Over de periode dat de gedragscode geldt, moet de gedragscode op planmatige en systematische wijze worden geëvalueerd. Om zeker te stellen dat de evaluatie op een goede wijze plaatsvindt en de juiste gegevens oplevert, is het van belang om in het traject voorafgaande aan de aanwijzing van een gedragscode afspraken met de initiatiefnemer van de gedragscode te maken over het uitvoeren van een evaluatie en over de wijze waarop de evaluatie wordt uitgevoerd. Voorkomen moet immers worden dat aan het einde van de geldigheidsduur van de gedragscode wordt vastgesteld dat er onvoldoende gegevens liggen om desgewenst de gedragscode voor een nieuwe periode aanwijzen. Deze afspraken moeten voorafgaand aan de aanwijzing met RVO worden gemaakt.

Om zeker te stellen dat de evaluatie op een goede wijze wordt uitgevoerd en de gewenste gegevens oplevert, is een format ontwikkeld door RVO waarin vragen zijn opgenomen die tenminste moeten terugkomen in de evaluatie. De evaluatie geldt zowel voor gedragscodes in het kader van soortenbescherming, als gedragscodes in het kader van het vellen van houtopstanden.

De gedragscode Unie van Waterschappen die wordt aangewezen door middel van deze wijziging van de Omgevingsregeling, is een nieuwe gedragscode. Dit is dus geen hernieuwde aanwijzingen, waardoor de eis van evaluatie nog niet van toepassing is bij deze aanwijzing.

6. Aanwijzing op basis van advies RVO over de gedragscode

Aan de onderbouwing van een gedragscode en aanwijzing in de Omgevingsregeling worden hoge eisen gesteld. Voor alle denkbare individuele gevallen op alle locaties in Nederland waar gebruik wordt gemaakt van de aan de gedragscode gekoppelde vrijstelling, moet op voorhand zekerheid worden geboden dat wordt voldaan aan de eisen die voortvloeien uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, de eisen uit het Bal en de eisen uit de beleidsregel.

Voorafgaand aan de aanwijzing van een gedragscode, wordt de gedragscode door de initiatiefnemer in samenwerking met RVO opgesteld. RVO toetst of een gedragscode voldoet aan alle bovengenoemde eisen. Vervolgens stelt RVO een advies op, waaruit blijkt dat de gedragscodes voldoen aan alle gestelde eisen en daarom kunnen worden aangewezen.

De gedragscode Unie van Waterschappen is getoetst aan de hierboven genoemde eisen. Voor deze gedragscode is een positief adviesdocument opgesteld, dat gezamenlijk met de bijbehorende gedragscode wordt gepubliceerd.

7. Gedragscode soortenbescherming Unie van Waterschappen

Door middel van deze wijzigingsregeling wordt de gedragscode Unie van Waterschappen aangewezen in de Omgevingsregeling.

Deze gedragscode bevat vogels die worden beschermd onder de Vogelrichtlijn, soorten die worden beschermd onder de Habitatrichtlijn en andere beschermde soorten.

De gedragscode Unie van Waterschappen is opgesteld voor de Unie van Waterschappen in het kader van het duurzaam beheer en onderhoud van (water)wegen door de waterschappen. De gedragscode ziet toe op werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud.

8. Consultatie

8.1 Regeldruk

Het aanwijzen van de gedragscode heeft geen gevolgen voor de regeldruk. In deze paragraaf wordt kwalitatief en kwantitatief beschreven welke investeringen en (tijds)inspanningen bedrijven of burgers moeten doen om zich aan de verplichtingen of wijzigingen in het voorstel te houden. Dit zal aan de hand van drie concrete vragen worden beantwoord.

1. Welke verplichting is nieuw, vervalt of wijzigt en wat moet een burger, bedrijf of professional anders, meer of minder doen door deze wijziging?

Door middel van deze wijziging verandert de bestaande praktijk niet. Het is een voortzetting van een systeem dat de regeldruk vermindert, maar dan in een nieuw juridisch stelsel: de Omgevingswet. De gedragscodes die nog tot stand zijn gekomen in het stelsel onder de Wet natuurbescherming, zijn vervallen per 31 december 2024.

Door te werken overeenkomstig een aangewezen gedragscode, vervalt de verplichting voor een bedrijf of burger om in specifieke gevallen een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit aan te vragen bij het bevoegd gezag. Dit is in de meeste gevallen de provincie. Gedragscodes waarborgen dat flora en fauna beschermd zijn op een manier die geen onnodige regeldruk met zich meebrengt. Het gaat namelijk om activiteiten die regelmatig worden uitgevoerd en daarom zijn de effecten op soorten en het leefgebied voorspelbaar.

De handeling, de concrete flora- en fauna-activiteit zoals het maaien van een dijk, zal onder een gedragscode niet meer of minder tijd in beslag nemen. Deze blijft namelijk hetzelfde. Maar er wordt veel tijd bespaard in het proces voorafgaand aan de handeling: de individuele gebruiker hoeft geen omgevingsvergunning aan te vragen.

2. Hoeveel tijd (bijv. administratie) of euro's (bijv. investering) kost het of bespaart het een burger, bedrijf of professional om deze nieuwe verplichting of wijziging na te leven?

De effecten van de regeling worden uitgedrukt in de kosten van een handeling (P) en de grootte van de doelgroep en frequentie (Q).

Door de aanwijzing van de gedragscode kan worden uitgegaan van een voortzetting van regeldruk- en kostenbesparing. Het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit met een looptijd van maximaal 1 jaar kost €600,-.²⁴ Daarnaast kost het een bedrijf gemiddeld 30 minuten om een complexe aanvraag in te dienen.²⁵ Het aanvragen van een omgevingsvergunning vraagt om het aanleveren van de locatie, activiteiten, verschillende documenten en gegevens. De gemiddelde kosten per uur zijn €33,-.²⁶ De kosten voor de aanvraag van één omgevingsvergunning kunnen daarom worden ingeschat op €600,- + (€33,- * (30/60)) = €616,50 op jaarbasis.

Op jaarbasis worden ten minste 50 omgevingsvergunningen voor flora- en fauna-activiteiten aangevraagd op basis van deze code.

De kostenbesparing die het aanwijzen van deze specifieke gedragscode op jaarbasis met zich meebrengt, is daarom ten minste €616,50 X 50 = € 30.825,-

²⁴ Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten (rvo.nl)

²⁵ Handboek Meting Regeldrukkosten (kcbr.nl), p. 17.

²⁶ Handboek Meting Regeldrukkosten (kcbr.nl), p. 15.

per jaar.

3.

a. Wie moet deze gewijzigde verplichting(en) naleven?

Zoals eerder aangegeven, wijzigt de bestaande praktijk niet door de stelselwijziging naar de Omgevingswet. De doelgroep bestaat minimaal uit de initiatiefnemers van de aangewezen gedragscodes.

b. Hoeveel van deze partijen zijn er?

Door middel van deze aanwijzingsronde wordt één gedragscodes aangewezen. Dit betekent dat er minstens één partij door heel Nederland gebruik kan maken van de vrijstelling van de omgevingsvergunningplicht die de gedragscode biedt.

Het zijn met name maatschappelijke organisaties en overheden die gebruik maken van gedragscodes. In dit geval is het de Unie van Waterschappen die initiatiefnemer is van de gedragscode. Initiatiefnemers consulteren bij het opstellen van gedragscodes collega's in de sector.

De gedragscodes worden gepubliceerd op de website van RVO. Vervolgens kan een ieder, dus niet alleen de initiatiefnemer van de gedragscode, gebruikmaken van de uitzondering van de omgevingsvergunningplicht overeenkomstig een aangewezen gedragscode. In de gedragscode wordt duidelijk voor welke activiteiten de uitzondering geldt, en onder welke voorwaarden.

c. Hoe vaak moeten zij aan de (gewijzigde) verplichtingen voldoen?

De verplichting om een omgevingsvergunning aan te vragen vervalt in specifieke gevallen. Zoals onder 1. is aangegeven, zorgt de flora- en fauna-activiteit zelf niet voor meer- of minder verplichtingen en is er sprake van een bestaande praktijk.

8.2 Uitvoerbaarheid

De RVO en het Interprovinciaal Overleg (IPO) worden gevraagd naar de handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid van deze regeling.

RVO heeft in een eerder stadium aangegeven dat zij, gelet op de betrokkenheid bij de beoordeling van gedragscodes, geen reden ziet om bij elke wijziging een nieuwe UHT uit te voeren.

8.3 Reacties internetconsultatie

PM.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I (wijziging Omgevingsregeling)

Artikel I berust op de volgende bepalingen van de Omgevingswet, die worden opgesomd in de aanhef van deze regeling:

- artikel 5.1, tweede lid, onder g, Omgevingswet is de grondslag voor het verbieden van flora- en fauna- activiteiten zonder omgevingsvergunning voor zover het gaat om een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen geval;
- artikel 5.2, derde lid, Omgevingswet, is de grondslag voor het invulling geven aan de aanwijzing van bij algemene maatregel van bestuur vergunningvrije of vergunningplichtige gevallen;
- artikel 11.45 Besluit activiteiten leefomgeving is de grondslag voor de aanwijzing van vergunningvrije gevallen voor soorten beschermd onder de Vogelrichtlijn op basis van een aangewezen gedragscode;
- artikel 11.53 Besluit activiteiten leefomgeving is de grondslag voor de aanwijzing van vergunningvrij gevallen voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn op basis van een aangewezen gedragscode.
- artikel 11.59 Besluit activiteiten leefomgeving is de grondslag voor de aanwijzing van vergunningvrije gevallen voor nationaal beschermde soorten.

Onderdeel A (wijziging artikel 4.23a: gedragscodes voor Vogelrichtlijnsoorten)

Met dit onderdeel wordt artikel 4.23a gewijzigd. De gedragscode Unie van Waterschappen wordt in het tweede lid toegevoegd aan de lijst van gedragscodes voor Vogelrichtlijnsoorten (zie paragraaf 7 van de algemene toelichting).

Artikel 4.23a voorziet in de mogelijkheid om op grond van artikel 11.45 Bal een vrijstelling van de omgevingsvergunningplicht te regelen voor flora- en fauna-activiteiten die worden verricht overeenkomstig een bij die regeling aangewezen gedragscode.

Het eerste lid verwijst naar de flora- en fauna-activiteiten uit het Bal waarvoor de vrijstelling kan gelden op het verbod om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit. Het Bal voorziet in de mogelijkheid om voor verschillende verboden handelingen een gedragscode aan te wijzen (zie paragraaf 2 van de algemene toelichting).

Een gedragscode is geenszins bedoeld om vrijstelling te bieden voor alle soorten, maar alleen voor die soorten die zijn opgenomen in de gedragscode. Daarom wordt in het eerste lid opgenomen dat de vrijstelling die de gedragscode biedt, alleen geldt voor handelingen die worden beschreven in een aangewezen gedragscode, en die betrekking heeft op vogels die vallen onder de reikwijdte van de gedragscode.

In de praktijk wordt maar voor een beperkt aantal verboden handelen vrijstelling verleend van de omgevingsvergunningplicht middels een gedragscode. De gedragscodes Unie van Waterschappen voorziet alleen in een vrijstelling op het verbod om nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk te vernielen en beschadigen, het opzettelijk wegnemen van nesten van vogels,²⁷ en om vogels opzettelijk te verstoren.²⁸

Onderdeel B (wijziging artikel 4.26a: gedragscodes voor Habitatrichtlijnsoorten)

Met dit onderdeel wordt artikel 4.26a gewijzigd. De gedragscode Unie van

²⁷ Artikel 11.37, eerste lid, onder b, Bal.

²⁸ Artikel 11.37, eerste lid, onder d, Bal.

Waterschappen wordt in het tweede lid toegevoegd aan de lijst van gedragscodes voor Vogelrichtlijnsoorten (zie paragraaf 7 van de algemene toelichting). Daarnaast wordt, overeenkomstig artikel 4.23a, opgenomen dat de vrijstelling die de gedragscode biedt, alleen geldt voor handelingen die worden beschreven in een aangewezen gedragscode, en die betrekking heeft op soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn die vallen onder de reikwijdte van de gedragscode.

Artikel 4.26a voorziet in de mogelijkheid om op grond van artikel 11.53 Bal een vrijstelling van de omgevingsvergunningplicht te regelen voor flora- en fauna-activiteiten die worden verricht overeenkomstig een bij die regeling aangewezen gedragscode.

In de praktijk wordt voor Habitatrichtlijnsoorten, net als bij vogels, maar voor een beperkt aantal verboden vrijstelling verleend van de omgevingsvergunningplicht middels een gedragscode. De gedragscodes Unie van Waterschappen voorziet alleen in een vrijstelling op het verbod om Habitatrichtlijnsoorten te verstoren,²⁹ de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of vernielen,³⁰ en het opzettelijk plukken verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.³¹

Onderdeel C (wijziging artikel 4.31a: gedragscodes voor andere beschermde soorten)

Met dit onderdeel wordt artikel 4.31a gewijzigd. De gedragscodes Unie van Waterschappen wordt in het tweede lid toegevoegd aan de lijst van gedragscodes voor Vogelrichtlijnsoorten (zie paragraaf 7 van de algemene toelichting). Daarnaast wordt, overeenkomstig artikel 4.23a, opgenomen dat de vrijstelling die de gedragscode biedt, alleen geldt voor handelingen die worden beschreven in een aangewezen gedragscode, en die betrekking heeft op nationaal beschermde soorten die vallen onder de reikwijdte van de gedragscode.

Artikel 4.31a voorziet in de mogelijkheid om op grond van artikel 11.59 Bal een vrijstelling van de omgevingsvergunningplicht te regelen voor flora- en fauna-activiteiten die worden verricht overeenkomstig een bij die regeling aangewezen gedragscode. De specifieke gevallen waarvoor de vrijstelling geldt worden beschreven in de tabel van gedragscodes die worden aangewezen in het tweede lid.

In het geval van nationaal beschermde soorten voorzien de gedragscodes in een vrijstelling op de vergunningplicht voor het opzettelijk verstoren van dieren,³² het beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren,³³ en het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.³⁴

Onderdeel D (wijziging bijlage II Omgevingsregeling)

Met dit onderdeel wordt bijlage II van de Omgevingsregeling gewijzigd. De gedragscodes Unie van Waterschappen wordt op alfabetische volgorde ingevoegd.

²⁹ Artikel 11.46, eerste lid, onder b, Bal.

³⁰ Artikel 11.46, eerste lid, onder d, Bal.

³¹ Artikel 11.46, eerste lid, onder e, Bal.

³² Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c.

³³ Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c.

³⁴ Artikel 11.54, eerste lid, onder b en c.

Artikel II (inwerkingtreding)

De inwerkingtreding van artikel I zal plaatsvinden met ingang van 1 april 2025. Dit is overeenkomstig het beleid inzake de vaste verandermomenten voor ministeriële regelingen, dat uitgaat van de eerste dag van het kwartaal, in dit geval dus op 1 april.³⁵

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

CONCEPT

³⁵ Zie aanwijzing 4.17, eerste en derde lid van de Aanwijzingen voor de regelgeving.